

## Una escola de Cecs i Mutilats



*Professors i alumnes de l'Escola de Cecs i Mutilats de la mà dreta (Caussade, febrer de 1939). El doctor Rossell, a la dreta, amb el capell posat.*

Érem 800 refugiats espanyols apinyats dintre la vella construcció que nosaltres anomenàvem Refugi, situada a la vila de Caussade, del departament de Tarn i Garona (França), el febrer de 1939.

Aquella gran fàbrica buida, s'omplí de sobte de moviment i cridòria. Les sales eren grans, immenses, i s'abarroteraren d'homes, dones i criatures, amb algun petit fardell o una maleta. Era l'únic que portaven uns quants, ja que molts arribaven amb les mans buides.

Encara recordem aquella porta enreixada, les enormes sales que es trobaven abans d'arribar a l'entrada del pati, amb un despatx a la dreta i al fons el gran cos d'allò que havia estat una fàbrica de capells de palla, la indústria característica de la regió. Al darrera apareixia l'alta xemeneia, que donava al conjunt un to pintoresc.

Dos pisos, de sales vastíssimes despullades, fredes i velles, on s'amuntegaven algunes vegades fins i tot dues-centes persones.

La dèbil claror d'una bombeta queia del mig del sostre, il·luminava aquestes inhòspites sales i, en plena nit, quan el silenci regnava, aquella llum semblava una candela al peu d'alguna imatge.

Durant les primeres setmanes els homes útils eren citats, inscrits, i retornats

a Espanya o bé transportats a un camp de concentració. Al mateix temps anaven arribant de continu dones i criatures, adolescents i també mutilats.

Fou així que en el Refugi de Caussade es reuniren el mes de febrer de 1939 unes 800 persones. Els seus rostres reflectien el sofriment de la guerra, i encara alguns soldats vestien l'uniforme de l'Exèrcit de la República. Això durà poc, perquè les autoritats franceses exigiren a tots el vestit civil.

Entre els refugiats (així era com se'ns anomenava) de Caussade hi havia un català il·lustre, el doctor Ferran Rossell, inspector de l'Hospital Clínic de Barcelona, home de gran fama, d'una gran personalitat, i un gran patriota conservador dels grans ideals.

Fou ell que tingué la primera idea de la creació d'una Escola per als cecs i mutilats de la mà dreta. D'una manera espontània, naixia dins del mateix Refugi el primer intent de rehabilitar les víctimes de la nostra guerra. El doctor Rossell sabia que aquesta labor hauria de facilitar als nous alumnes grans serveis per a la seva readaptació a la vida civil.

Va escollir d'entre els refugiats dos col·laboradors: J. B. Xuriguera i Eduard Culubret, i tots tres van posar tot seguit mans a l'obra, de tal manera que als pocs

dies funcionava ja en el mateix Refugi l'Escola de Cecs i Mutilats de la mà dreta.

Els primers quaderns i les primeres plomes van ser adquirits pel propi doctor Rossell i els altres dos professors, i repartiren el seu import per parts iguals. En una sala de l'antiga fàbrica, habilitada per a Escola, es donaven les classes amb tota normalitat durant el matí i la tarda.

Els alumnes, per la seva part, posaren molt d'interès i molta afecció en les classes, i l'Escola pogué llançar-se confiada a un intens període de fructífera activitat. Acudien puntualment les hores de classe i s'interessaven pel treball amb un afany remarcable.

Fou així com l'Escola arribà a donar un considerable rendiment dins l'estructura del treball. E. Culubret tenia a la seva cura els cecs, mentre que J. B. Xuriguera es dedicava a la dels mutilats de la mà dreta. Entre els alumnes cecs recordem alguns noms: Jaume Campi (de Lleida), Argimiro González i Teonesto González. Dels mutilats de la mà dreta recordem Lorenzo Muniesa, Casiano Jurado, Juan Alonso Castro, Juan de la Torre i Salvador Simó (aquest darrer de Barcelona).

Havien vingut de tots els indrets d'Espanya, d'aquesta terra sacrificada i màrtir. Havien caigut en tots els fronts de guerra, al Nord, a Catalunya, al Centre, a Andalusia i a València.

Vers el mes d'agost de 1939 el doctor Rossell va ésser reclamat per una filla seva que vivia a Buenos Aires, però l'Escola no deixà de funcionar per això ni un sol dia.

El material per a la reeducació dels cecs va ser facilitat per l'Institut de Cecs d'Agen, benemèrit centre on un gran nombre d'homes privats del principal sentit, no solament gaudien d'una vida ordenada sinó que fins i tot arribaven a aprendre un ofici i podien guanyar-se un sou.

Els alumnes cecs de la nostra Escola van tenir, llavors, els primers contactes amb el Sistema Brayle.

Més endavant, vers el mes de novembre, el Refugi de Caussade va ser tancat i tots els ocupants traslladats a Montauban, la capital del Departament. El professor E. Culubret va haver de deixar l'Escola

per haver canviat de residència, però J. B. Xuriguera continuà encara bastants mesos tot sol ocupant-se del funcionament d'aquestes classes.

Els progressos d'aquells alumnes van ser tan notables, que tots els mutilats arribaren a aprendre d'escriure amb la mà esquerra, i algun d'ells arribà a tenir un complet domini i una lletra perfecta.

Un motiu de gran satisfacció per a tots va ser el resultat satisfactori de les gestions que el doctor Rossell va portar a cap a Buenos Aires, a la seva arribada. Es tractava d'un donatiu per als alumnes de l'Escola per part d'un organisme espanyol de la capital argentina: el P.E.A.V.A.

El P.E.A.V.A. (Patronat Espanyol d'Ajut a les Víctimes Antifeixistes) funcionava encara que amb escassos mitjans i es proposava acudir en auxili, principalment, dels mutilats.

Gran va ser la seva acció i dignes d'elogi tots els seus esforços. Aquella fou probablement la primera ajuda espontània i lliure al nostre exèrcit desfet, que arribava d'Amèrica.

Aquest donatiu que vingué a paliar les amargors dels nostres mutilats espanyols refugiats a França, els quals en guardaran un agradable record, va ser rebut nominativa i directament per la Prefectura de Tarn i Garona i lliurat per aquella als mateixos interessats. La quantitat més alta, ens sembla recordar de mil francs vells, era destinada per a la compra de material per als cecs.

Gràcies a l'amabilitat dels senyors Pierre Gardes, funcionari de la Prefectura, i Pierre Bayrou, professor a l'Escola Normal, el professor J. B. Xuriguera pogué efectuar un viatge en nom de l'Escola al referit Institut de Cecs d'Agen.

Allí li fou possible d'estudiar el funcionament de l'esmentat Centre, i el senyor Bayrou féu lliurament a la directora d'Agen, dels mil francs que s'havien rebut. Això donà per resultat de poder adquirir diverses màquines per a escriure, per als alumnes de l'Escola, els quals les van rebre entusiasmats. El gest del P.E.A.V.A. va fer néixer grans mostres de simpatia a la nostra Escola de Cecs i Mutilats de la mà dreta.

Les classes es continuaren donant a Montauban, a l'Escola Espanyola que la Prefectura havia organitzat en una casa del carrer Delcassé, 37. L'Escola anà acomplint la seva tasca fins que, amb motiu del desastre de la Segona Guerra mundial el mes de juny de 1940, l'edifici d'aquesta Escola Espanyola va haver de ser habilitat per allotjar unes famílies exi-

liades del Nord de França i fou ocupada totalment.

Creiem que l'exemple d'aquesta Escola de Cecs i Mutilats de la mà dreta, organitzada des de les primeres setmanes del nostre exili, constitueix una obra que no podem ni hem de deixar en l'oblit.

*Jaume Gardeny*